

Alkotmányozás és közösségi felelősség

Mottó:

*"...gyakran a
napvilág sugarai
közül egyetlen egy
sugár adja meg a
dolognak
világosságát, mely
azon bizonyos
pontra hull, mely
pontot ismerni kell
".*

(Kossuth Lajos)

A nemzetek történelmében, akár csak az egyes egyén életében, vannak kényszerpályák és vannak olyan korszakok, amikor a mozgástér kitágul. Az elkötelezett és meggondolt cselekvés felelőssége hatványozott a történelem azon pillanataiban vagy időszakokban, mikor mozgástér nemcsak a jelen, hanem a távlati jövő befolyásolását is lehetővé teszi.

A nyugati demokráciák jogállami paradigmája alkotmány-centrikus. Az alkotmány foglalta és szimbóluma is egy demokratikus állam legfontosabb normáinak, olyan jogszabály, mely meghatározza az állampolgárok alapvető jogait, a hatalomgyakorlás legfontosabb kérdéseit, s mellyel nem ütközhet egyetlen más jogszabály sem. A második világháború után a kartális, kódex-szerű alkotmány elfogadása olyan elvárássá lett az államokat irányító elit szemében, hogy még a Jaltában szovjet járom alá utalt, de önmagukat mindig is "demokratikusként" tételező országok is fontosnak tartották az ennek való megfelelést. Nem véletlen az sem, hogy a rendszerváltás után ugyanezen államok régi-új politikai elitjei elsőrendű feladatuknak tekintették a gyökeres alkotmányreformot vagy egy új alkotmány elfogadását.

Az alkotmány a jogrendszeren belül éppen azon pont, melyre ama Kossuth által említett fénysugárnak hullani kell ahhoz, hogy képet kapjunk az adott állam demokratikus elkötelezettségéről. Az alkotmány önmagában nem biztosíthatja a jogérvényesülést, ahhoz egy sor jogi garanciára van még szükség az ombudsmantól az alkotmánybíróságig, nem is szólva a normakövető politikai kultúra jelentőségéről, de az biztos kijelenthető, hogy demokrácia és jogállam elképzelhetetlen ott, ahol az alkotmány a társadalom egy része vonatkozásában nem jogokat biztosít, hanem jogokat von el.

Románia jelenlegi alkotmányával ez a helyzet. Ne feledjük, az alkotmányra hivatkozott a házelnök, amikor 1994. március 15-én az RMDSZ szónokától megvonta a szót, mert az magyar nyelven kívánta köszönteni a jelenlevőket s a szerte a világon ünneplő magyarságot, de az alkotmányra hivatkozott az a tisztségviselő is, aki képes volt megszakítani a házassági ceremóniát azért, mert a házasulandó fiatalok magyar nyelven is kimondták a boldogító igent. A rendszerváltás után Románia alkotmányozási folyamatában az RMDSZ kétes kompromisszumokba ment bele egészen addig, hogy tartózkodott akkor, midőn a parlament az első cikkelyről szavazott, vagyis tételesen arról, hogy Románia egységes nemzetállam. Pedig ha az RMDSZ-en belül volt is vita arról, hogy az erdélyi magyarság deklarálja-e magát társnemzetnek, abban minden magyar képviselő egyetértett, hogy az ország egységes nemzetállamként való meghatározása nem a valóságot leíró paragrafus, hanem az etnokratikus, egyneműsítő román hatalom immáron 82 éve követett célprogramja. Ezt a hibát már az sem javította ki, hogy végül az RMDSZ ellene szavazott az alkotmánynak, akár később a népszavazáson szinte az egész erdélyi magyarság. Ilyen hibát még egyszer nem követhetünk el.

Ray Bradbury egyik novellájában a múltba utazók közül az egyik rálép egy kis pillére, mely elpusztul. Visszatérve a "jelenbe" az időutazók azt látják megdöbbenve, hogy a világ körülöttük megváltozott: a kis pille léte vagy nemléte történelem-meghatározó tényezővé válhatott az eltelt idő folyamán. Hasonlóképpen az alkotmánymódosítás az államok életében az a mozzanat, amikor minden szónak, minden paragrafusnak történelmi léptékben pille-effektusa lehet. Tény, hogy soha nem fogunk tudni biztonsággal válaszolni a "mi lett volna ha?" típusú kérdésekre, de ennek ellenére vannak támpontjaink. A hatályban levő alkotmány problematikus pontjai az eltelt egy évtized alatt letisztultak, akárcsak Szövetségünk programja, mely szintén csiszolódott az eltelt tíz évben.

A Reform Tömörülés úgy véli, hogy történelmi felelősségünk most, a kitágult mozgástérben kísérletet tenni az erdélyi magyarság központi célkitűzésének, a belső önrendelkezésem alapuló közösségi autonómiának alkotmány szintű kodifikációjára. Az autonómia vonatkozásában hadd idézzem ismét Kossuth Lajost, aki találóan mutatott rá, hogy: *"egy nagy elv sem diadalmaskodott volna, ha hívei hitöket veszítették volna a balsors nyomása alatt... A hit kitartást, a kitartás sikert szül."* A nemzet, miként arra konzervatív gondolkodók több ízben rámutattak, nemcsak az éppen élők közösségét jelenti, a nemzet fogalmába beleértendők az államalapító és hazát védő ősök éppen úgy, mint az eljövendő nemzedékek. Tartsunk ki a minket megillető jogok követelése mellett, ez történelmi felelősségünk, ezt kívánhatják tőlünk a múlt nagyjai, Bocskaitól Kós Károlyig, ezt várja el a jelen, az RMDSZ programját komolyan vevő választói bázis, de ezzel tartozunk az eljövendő generációknak is.

Melléklet

Alkotmánymódosítás

- alapelvek -

Mottó:

"A demokrácia legnagyobb áldása a szabadság. Végső soron persze ez nem más, mint annak szabadsága, hogy mi magunk, ne pedig mások fegyelmezzenek bennünket."

(Bernard Baruch)

A tíz évvel ezelőtt többségi akarattal érvényesített román Alkotmány már elfogadásakor sem örvendett osztatlan elismerésnek, hiszen csupán a szavazójoggal rendelkező állampolgárok fele bólintott rá a népszavazáskor, a magyar nemzeti közösség pedig szinte egyöntetűen elutasította. Egyes elemzők szerint széles körű társadalmi vitát kellett volna folytatni az alkotmány sarokpontjairól (kormányzati forma, az állam jellemzői, területi-adminisztratív felosztás stb.), mások pedig az előzetes népszavazás hiányát róják fel az akkori hatalomnak.

A sebtében kidolgozott alaptörvény számunkra, Romániában élő magyarok számára egyértelműen csalódás volt. Míg a kommunizmus évei alatt gyakorlatba nem ültetett, deklaratív jogaink voltak, addig az új, demokratikus rendszerben alkotmányos jogaink minimálisra csökkentésével akadályozza meg a többségi politikum kisebbségi közösségünk fejlődését. Hiába reméltük a '89. decemberi fordulat után, hogy a romániai társadalom reformjának megalapozását jelentő, a totalitarizmus végét szimbolizáló új alkotmány számunkra is megteremt a várva várt nyugalom, a békés fejlődés, az anyagi és szellemi gyarapodás feltételeit, az elfogadott alkotmánnyal szentesített jogcsorbítás (illetve joghiány) csak a jogaink kiteljesítéséért folytatott harc új fejezetét nyitotta meg számunkra.

Az eltelt tíz év alatt nemcsak az bizonyosodott be, hogy a jelenlegi alaptörvényben szereplő alapvető emberi jogok (beleértve a kisebbségi jogokat is) nem biztosítják közösségünk fejlődésének feltételeit, hanem az is, hogy az alkotmány jelentős hiányosságokkal bír, egyes rendelkezései többféleképpen értelmezhetőek, pontatlanok, a

valóságtól elrugaskodottak vagy a jogállamiság szempontjait hagyják figyelmen kívül. Ugyanakkor a jelenleg érvényben levő alaptörvény időtállóságának hiányát bizonyítja, hogy történelmi szempontból igen rövid idő elteltével alapelvei nincsenek összhangban a jelenlegi nemzetközi viszonyokkal.

Románia számára újra itt van a történelmi esély, hogy eldöntse, melyik irányt választja: a fejlett nyugati demokráciák felé halad-e, vagy marad az "eredeti" demokrácia útján. Ezért, az alkotmánymódosítás helyett az *alkotmányreform* kifejezést tartjuk helyénvalónak.

A Reform Tömörülés alkotmányreformmal kapcsolatos javaslatai a következő fő területekre vonatkoznak:

1. A nemzeti kisebbségek jogállása
2. Euroatlanti integráció
3. Adminisztratív reform
4. Valós jogállamiság
5. Alapvető emberi jogok
6. Parlamenti demokrácia - Parlament
7. Egyéb, a jelen alkotmány hiányos, értelmezhető vagy pontatlan rendelkezéseink kiküszöbölését célzó javaslatok.

1. A nemzeti kisebbségek jogállása

Románia egyelőre potenciális veszélyforrásként tekint a területén élő magyar közösségre, bizonyíték rá többek között az, hogy az alaptörvény inkább a többséget védi a kisebbséggel szemben, mintsem fordítva, ahogy az természetes lenne. Ennél fontosabb viszont, hogy nincs az alkotmányba foglalva *a kollektív identitáshoz való jog* és ennek garantálása. Nem biztosított tehát Romániában alkotmányossági szinten a kisebbségi nemzeti identitásfejlesztés, és eddig egyetlen román kormánynak sem volt komoly ajánlata a magyar kisebbség irányában a közösség specifikus gondjainak megoldására. Tapasztalhattuk, hogy a szülőföldön való boldogulás alapvető premisszája, a kisebbségek iránti bizalom hiányzott, és egyelőre továbbra is hiányzik a többségi társadalomból.

Most, amikor az alkotmánymódosítás szükségessége tekintetében egyetértés van a romániai parlamenti pártok között, a román politikai elit - a többség - bizonyíthatja szándékát, hogy nemcsak a politikai alrendszer modernizálásában, hanem a kisebbségek megítélésében is szemléletváltást kíván végrehajtani. Ennek alátámasztására alkotmányos rendelkezésekkel biztosíthatja, hogy a kisebbségi közösségek otthon érezzék magukat az országban, ne védekezésre fordítsák energiáikat, hanem jólét-teremtésre, ne fékjei, hanem motorjai legyenek az államközi kapcsolatoknak is. *Románia számára korparancs és kényszer, hogy feladja a homogenizáló nemzetállami stratégiáját, amit nyolcvan éve gyakorol, s ebben a szellemben módosítsa alkotmányát. Ez az egyetlen lehetősége, hogy integrálódhasson Európába. Nem lehet egyszerre cél a nemzeti kisebbségek felszámolása és az euroatlanti integráció. A jövő Európája nem a nemzetállamok, hanem a nemzetek és a régiók Európája.*

Mi tudjuk, hogy a magyar közösség felelős közösség. Ezen felelősségének teljes tudatában szeretne fejlődni és hozzájárulni az ország fejlődéséhez is. Kötelességünk ezt a felelősséget tudatosítani a többség képviselőiben is, hogy a román állam teljes értékű, felelős polgárainak tekintsen bennünket akkor is, ha nem vagyunk románok. Román állampolgárok vagyunk, de nem vagyunk a román nemzet tagjai. Ez nem ok arra, hogy jogokat tagadjon meg tőlünk, jogokat, amelyek értelmet adnának felelősségünknek.

Ennek szellemében javasoljuk, hogy *a román alkotmány szavatolja a nemzeti kisebbségek kulturális autonómiához való jogát, mely magában foglalja: az anyanyelvhasználat jogát, az oktatási, a művelődési autonómiát, előírja az autonóm intézmények jogi személyiségét, létrehozásának alapfeltételeit, valamint vétőjogot ismer el a nemzeti kisebbségek létét érintő kérdésekben.*

Fontosnak tartjuk tehát a nemzeti kisebbségek közösségként való elismerését, a jelenlegi 6. cikkely 2. §-ának módosítását az Európa Tanács ilyen irányú ajánlásai szellemében, *az anyanyelvhasználat jogának szavatolását a hatóságokkal való kapcsolatokban* (beleértve az igazságszolgáltatást is), *a kisebbségi jogsérelmek esetén valós jogorvoslati lehetőséget, a kisebbségi Ombudsman intézményének bevezetését és valós kompetenciákkal való*

felruházását.

Szükségesnek tartjuk, hogy az állam az alkotmányban garantálja a nemzeti kisebbségek védelmét, valamint a jogok gyakorlati alkalmazását mind a nemzeti kisebbségek, mind a hozzájuk tartozó személyek számára. Ugyanakkor vállalja, hogy *nem foganatosít erőszakos asszimilációhoz vezető vagy a nemzeti kisebbségek által lakott területek népességi összetételének megváltoztatását eredményező intézkedéseket.*

Elengedhetetlennek tartjuk, hogy a román állam felismerje, *a minimális kisebbségi jogok elismerése még nem jelent valós kisebbségvédelmet.* Irányadónak tekintjük az Európa Tanács kisebbségi jogokra vonatkozó Ajánlásait (1134/1990, 1177/1992, 1201/1993, 1255/1995, 1277/1995, 1285/1996, 1300/1996, 1345/1997, 1353/1998, 1492/2000, 1506/2001). Ezek szellemében *minden kisebbség számára azt a jogi keretet kell biztosítani, amely identitása megőrzéséhez, kinyilvánításához és fejlesztéséhez szükséges.*

Románia nemzetállamként való meghatározása nem felel meg a valóságnak, ezt igazolja az itt élő nemzeti közösségek léte, melyeknek tagjai román állampolgárok ugyan, de nem a román nemzet tagjai. Éppen ezért javasoljuk *ezen jelző törlését*, amely ugyanakkor feltételezi a 148. cikkely 1. §-ának módosítását (törlését) is. *Hangsúlyozzuk ugyanakkor, hogy ezen törlések nem elegendőek ahhoz, hogy a nemzeti közösségek tagjai teljes értékű polgárként élhessenek az országban. Ezen cél megvalósítása érdekében az előbb említett alkotmánymódosítások szükségeltetnek.*

2. Euroatlanti integráció

A jelenleg érvényben levő román Alkotmány több szempontból is alkalmatlan a politikai elit által tíz éve kitűzött, s jelenleg külpolitikai, sőt nemzetstratégiai prioritásnak tekintett cél megvalósítására: az euroatlanti integrációra. Ezért ezen alkotmányos reform során ki kell küszöbölni az euroatlanti integráció alkotmányos akadályait, bizonyítva azt, hogy Románia számára valóban prioritás az integráció.

Ez elsősorban az *abszolút szuverenitás feladását* jelenti (mely már jelenleg is jogi nonszensz, ugyanis már egyetlen nemzetközi szerződés aláírása és ratifikálása is bizonyos szuverenitás-feladással szokott járni), s ehelyett a *korlátozott szuverenitás szentesítését.*

A NATO-csatlakozás szempontjából a hadseregre vonatkozó rendelkezéseket - főleg a 117. cikkely 1. §-át - kell átfogalmazni úgy, hogy a *közös védelmi rendszerrel kompatibilis* legyen. Fenntarthatatlan az alkotmány azon megfogalmazása, mely szerint - a teljes szuverenitás garanciájaként - a hadsereg kizárólag a nép akaratának van alárendelve, amikor a NATO hadműveletek jó része nem a román nép akaratának megtestesülései. Ugyanakkor a katonai szolgálatra vonatkozó rendelkezéseket oly módon kell módosítani, hogy adottak legyenek a hadsereg korszerűsítésének feltételei.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás alkotmányos feltételeinek megteremtése már összetettebb kérdés. Egyrészt *szuverén állami jogkörök átruházását kell lehetővé tenni.* Elvben ezért nem kell feltétlenül alkotmányt módosítani, mert, kissé erőltetett jogértelmezéssel ugyan, a nép referendum útján átruházhatja szuverenitásának egyes jogköreit. Az EU intézményeibe való betagozódás viszont azt feltételezi, hogy az átruházott szuverén jogköröket már nemcsak a román nép reprezentatív szervei gyakorolják, hanem az Európai Unió intézményei is, pedig a román Alkotmány limitatív felsorolással nevezi meg a szuverenitás gyakorlásának módozatait.

A csatlakozás további és legsúlyosabb következménye a jogrendszer módosulása olyanképpen, hogy az addigi belső jogrendszer fölé kerül a közösségi (kommunitáriánus) jogrendszer. Minden tagállam tiszteletben kell, hogy tartsa a közösségi jogrend alapvető jellemzőit: autonóm voltát, primátusát minden belső jogforrással szemben, azonnali alkalmazhatóságát mindenféle formális recepció nélkül és bizonyos normák egyenes hatását. Ezen következmények a jelenlegi alkotmány számos cikkelyének ellentmondanak (3-(4), 11, 15-(1) és (2), 58- (1), 72, 78, 99-(1), 107, 145-(2)). Mindezek megoldására javasoljuk egy *integrációs klauzula beiktatását.*

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt az alkotmánybeli tilalmat sem, mely szerint a külföldi állampolgárok nem szerezhetnek tulajdonjogot a földterületek felett, ugyanis az uniós követelmények között szerepel az európai állampolgárok teljes jogegyenlősége is. Valószínűleg Románia számára is lesz egy bizonyos türelmi idő a tilalom feloldására, de akkor ez újra alkotmánymódosítást tesz majd szükségessé. Ennek elkerülésére javasoljuk, hogy a tilalom helyett törvény rendelkezzen a külföldi állampolgárok és hontalanok földtulajdonszerzéséről.

3. Adminisztratív reform

A jelenlegi alkotmány olyan területi adminisztratív felosztást tartalmaz, amelyben a központi és a helyi közigazgatás közötti köztes szint a megye. A megyei közigazgatás alkotmány szerinti feladata csupán a helyi önkormányzatok tevékenységének koordinálása. Ugyanakkor a különböző integrációs fejlesztési programok lebonyolítására statisztikai régiókat létesített a központi hatalom. Figyelembe véve azt is, hogy mind a megyék, mind a statisztikai régiók a gazdasági, kulturális, szociális, társadalmi szempontokat mellőző, mesterséges kritériumok szerint jöttek létre, s ebből adódóan nem megfelelőek átfogó fejlesztési programok kidolgozására és lebonyolítására, nehezítik, esetenként gátolják egy-egy természetes régió fejlődését, *átfogó területi-adminisztratív reformot* javasolunk. Lényege az, hogy fokozatosan a *meghatározott nagyságú területű és bizonyos számú lakossággal rendelkező régiók vennék át a helyi és központi adminisztráció közötti szint szerepét*. A gazdasági, társadalmi, kulturális kohézió és a területen élők akarathívánításának biztosításáért a kezdeményezés joga megfelelő számú helyi önkormányzatot illetne meg, népszavazás döntene létrehozásáról és a Parlament törvénnyel fogadná el az illető régió statútumát, amely tartalmazná a központi adminisztráció által regionális szintre delegált jogosítványokat (a spanyol autonóm közösségek modellje).

Ugyanakkor javasoljuk a helyi közigazgatás alapelvei közé a *szubszidiaritás elvének* bevezetését (119), valamint az *önkormányzati autonómia megerősítését a rendfenntartó erők helyi önkormányzat alá rendelkezésével* (120 (2)). E célból szükséges a 117 (3) cikkely módosítása is.

Javasoljuk továbbá a *prefektus* 122 (4)-es cikkelyben rögzített hatáskörének törlését. Sem a kormány, sem a kormány megbízott nem tartozik az igazságszolgáltatás kötelékébe, s a helyi önkormányzatok nincsenek a kormány alá rendelve. Amennyiben a határozat a kormány számára sérelmezhető, úgy megtámadhatja azt, mint bármilyen érdekelt fél. Amennyiben közérdeket sért, úgy az ügyész támadhatja meg. Úgy véljük, hogy a törvényességi ellenőrzés nem tartozhat a kormány megbízott hatáskörébe.

4. Valós jogállamiság

A hatályos alkotmány néhány rendelkezése ellentmond a valós jogállamiság egyes elvének. Ezek kiküszöbölése végett javasoljuk a következő módosításokat:

- az Alkotmánybíróság hatáskörének megerősítését azáltal, hogy alkotmányossági kifogás esetén a törvény vagy a házszabály felülvizsgálata kötelező legyen (145 (1) cikkely - második mondata helyett). A jogállamiság törvénytiszteletet feltételez, tehát alkotmányosságot is. Alkotmányossági kifogást nem lehet "elhárítani", azt a Parlamentnek is tiszteletben kell tartania, esetleg, ha az alkotmány rendelkezése nem megfelelő, módosíthatja az alkotmányt. Fontosnak tartjuk a házszabály tételes említését is, ugyanis a jelenlegi szövegből kimaradt, így ez pontatlan, többféleképpen értelmezhető. Ugyanakkor megemlíjtük (bár nem a jogállamiság témaköréhez tartozik), hogy hasznos volna az Alkotmánybíróságot megkímélni azon hatásköröktől, amelyek nem feltétlenül alkotmányossági kérdések (144 d), e), f), g), h)). Ezeket a Legfelsőbb Bíróság is elláthatja.

- A *nemzetközi szerződések ratifikálás előtti kötelező alkotmányossági kontrollját*, s ugyanakkor a ratifikációs törvény ne képezhesse utólagos normakontroll tárgyát.

- A *sürgősségi kormányrendeletekről* rendelkező cikkely pontosítását a különleges helyzetek behatárolása által (háború, természeti katasztrófa, szükségállapot), valamint a 114 (4) és (5) paragrafusainak felcserélését.

- A *148-as cikkely törlését* - az Alkotmány nem más, mint egy speciális erejű törvény, s mint ilyen, semmilyen rendelkezése nem lehet örök érvényű.

- A *törvények hatályba lépésének módosítását*: ne a közzététel napján, hanem (pl.) a közzétételtől számított 10. napon lépjen a törvény hatályba, mivel a hatálybalépéstől életbe lép az az abszolút vélelem, miszerint mindenki ismeri a törvényt. Ugyanakkor közismert, hogy a Hivatalos Közlöny néhány napos késéssel jut el még az előfizetőkhez is. Jogállamban a törvények közzétételének kötelezettsége azt feltételezi, hogy az állam megteremti mindazon feltételeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a törvény címzettje ismerhesse törvényes kötelezettségeit a hatálybalépés napján. Jelenleg az állam ezen kötelezettségét nem teljesíti.

5. Alapvető emberi jogok

Bár az alapvető emberi jogokat tartalmazó fejezetet az alkotmány leginkább eurokonform fejezetének tartják, e téren is jobbításra szorul az alaptörvény.

Javaslatok:

- a *kettős állampolgárok diszkriminációjának kiküszöbölése*, az állampolgárok közötti jogegyenlőség szavatolása;
- a *tulajdonjog garantálása*;
- az *alternatív katonai szolgálathoz való jog* szavatolása; a kötelező katonai szolgálat, illetve az azt helyettesítő alternatív szolgálat a lakhelyhez legközelebb eső állomáshelyen való letöltésének joga;
- az *egészséges környezethez való jog* elismerése;
- a *személyes adatok védelméhez való jog* elismerése;
- a *szólásszabadságról* szóló cikkely 7. paragrafusának módosítása, a területi szeparatizmus kitétel törlése;
- a *vallásszabadságról* szóló cikkely 5. paragrafusának kiegészítése azzal, hogy az állam támogatja a felekezeteket az egyházi iskolák létrehozásában és egyéb társadalmi tevékenységükben; a fejezet minden cikkelyéből az utólagos törvénnyel való szűkítés lehetőségének törlése, mivel a fejezet végén meghatározottak azok a feltételek, amelyek mellett törvénnyel szűkíteni lehet a jogok tartalmát;
- Az *Ombudsman* intézményének reformja:
- egyrészt az Ombudsman valós jogosítványokkal való felruházása,
- másrészt a különböző területekért felelős Ombudsmanok bevezetése. Ezek között kiemelt fontosságú a *nemzeti kisebbségekért felelős Ombudsman*.

6. Parlamenti demokrácia - Parlament

A jelenlegi alkotmány a "fél-elnöki" demokráciát szentesíti. Ez a kétféjű végrehajtó hatalom (fontos jogosítványokkal felruházott államelnök és miniszterelnök) igazából csak akkor funkcionális, ha az államelnöki választások nyertese a kormányalkotó párt jelöltje. Különben az elnök is, a miniszterelnök is hathatós akadályokat gördíthetnek egymás tevékenysége elé, ami csak az ország rovására megy.

Véleményünk szerint a román politikai alrendszer sajátosságainak jobban megfelel *a parlamenti demokrácia, mint a kormányzási forma*. Ennek megfelelően az államelnököt a Parlament válassza és csak minimális, reprezentatív jogosítványai legyenek (német modell).

Ami a parlamentet illeti, az RMDSZ álláspontjának kialakításakor a magyar közösségi érdek az irányadó és ez egyértelműen a *listás választási rendszer* mellett szól, legyen egyetlen házas vagy kétkamarás a parlament. Az adminisztratív reformmal összhangban azt javasoljuk, hogy a felsőház *a regionális küldöttek tanácsa* legyen.

A két Ház kompetenciáira vonatkozóan azt javasoljuk, hogy

- a Képviselőház tárgyalja először a törvényeket;
- a Szenátus csak a sarkalatos törvényeket tárgyalja második olvasatban;
- megfontolandó, hogy a Képviselőház mondja ki a döntő szót a sarkalatos törvények kapcsán is.

7. Egyéb, a jelen alkotmány hiányos, értelmezhető vagy pontatlan rendelkezéseink kiküszöbölését célzó javaslatok:

- a *nemzetközi szerződések prioritásának* elismerése;
- az igazságszolgáltatásra vonatkozó fejezetbe beiktatni a *vizsgálóbíró* intézményét (judecator de instructie), az ügyészség pedig csak a nyomozás vezetőjének, koordinálójának szerepét töltsse be, valamint az állam képviselőtét lássa el a tárgyalásokon. Hasznos volna a "Ministerul Public" elnevezést módosítani, mivel nem külön minisztériumról van szó;
- az *állampolgári törvénykezdeményezésre* vonatkozó rendelkezés módosítása a szükséges aláírások számának és

szórásának csökkentésével;

- a *határon túli románokért érzett állami felelősség* és identitásuk megőrzésének, fejlesztésének támogatása, melynek feltételeit és formáit törvény szabja meg;

- a *parlamenti immunitásra* vonatkozó rendelkezések módosítása az 1923-as alkotmány ilyen irányú rendelkezései szerint.

A Reform Tömörülés Elnöksége nevében

**Toró T. Tibor
elnök**

Temesvár, 2001. szeptember 2.

- Varga Attila: A román Alkotmány módosításának időszerűsége (elvi szempontok, javaslatok, észrevételek)
- Kántor Zoltán: Az állam és az alkotmány
- Takács Ferenc László: Alkotmányosdi
- Toró T. Tibor: Alkotmányozás és közösségi felelősség
- Tóth Judit: Alkotmányos hit - politikai illúziók nélkül
- Veress Emőd: Az 1991-es román Alkotmány reformja
- Victor Ducelescu: Az Alkotmány felülvizsgálatának néhány elméleti és gyakorlati szempontja
- Iulian Poenaru: Gondolatok egyes alkotmányos rendelkezések demokratikus természetéről
- Dr. Sulyok István: Az alkotmányosság kérdése Romániában
- Dr. Willer József: A kisebbségi jog az utódállamok alkotmányaiban
- 2.2. Az 1991-es Alkotmány vitája. Az alaptételek megvitatása
- Michael Mann: Megállította-e a globalizáció a nemzetállam emelkedését?
- Kiss Dénes: A határon túli magyarság egészségügyi helyzete és a státustörvény egészségügyi kedvezményeivel szembeni viszonyulása
- Balázs Sándor: Hatvanéves a "Huszonkét év"
- Jobbágy István: A kisebbségek fogalmának meghatározási problémája a nemzetközi kapcsolatokban
- Tóth Károly Antal: "A nemzet halott!"
- Zakota Zoltán: A romániai magyarság intézményrendszerének gazdasági feltételeiről
- Demény Gyöngyvér: Kisebbségek oktatási jogai és a magyar tannyelvű felsőfokú oktatás Romániában
- Gáti Attila - Orbán Márta: Privatizáció és vállalatértékelés
- Nagy Csongor István: A romániai kisebbségi jog 1945 és 1989 közötti történetének tendenciái, különös tekintettel a romániai magyarság történetére (I.)
- A nemzetiségi irodalom válogatott bibliográfiája 1990
- Az alkotmány-javaslat főbb szakaszai

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék